

**Зелена светлина за достъп до информация
- или какво се случи в Брюксел**
Гергана Жулева, ПДИ

© Фотоархив ПДИ

На 18 април 2007 година, на специално създадена Интернет страница, Генералният секретариат на Европейската комисия: прозрачност, отношения със заинтересовани лица и външни организации публикува Зелена книга¹ за достъп до информация, съдържаща предложения за изменение на Регламент 1049/2001 и прикани всички, които желаят да я коментират и да направят своите предложения в тримесечен срок.²

На другия ден, 19 април, се състоя отдавна обявеният семинар „Нужен ли е закон за достъп до информация в Европейския съюз“. Семинарът се организира от четири неправителствени организации - Бюро за съдействие на европейските граждани (ECAS), Statewatch, Европейско бюро по екология и Международната федерация на журналистите. В семинара участваха около 150 представители на институциите на ЕС, международни неправителствени организации, експерти по достъп до информация, журналисти,

стажанти в институциите на ЕС. Времето на семинара очевидно не беше избрано случайно, както и мястото - хотелът, в който той се провеждаше, беше на една ръка разстояние от всички сгради на ЕС, съсредоточени на известния площад „Шуман“.

Програмата на семинара беше добре построена. Първо бяха представени резултатите от наблюденията на прилагането на Регламент 1049/2001. В тази част говориха представители на Европейския парламент, Комисията и Съвета.

След това беше дадена гумата на юристите, работили по Регламент 1049/2001. и Регламент №1367/2006 на Европейския парламент и на Съвета за прилагане на Орхуската конвенция от институциите и органите на общността. Юристите, работещи с неправителствени организации като Statewatch, представиха критични бележки по текста на Зелената книга, а адвокати обобщиха опита от съдебната практика по Регламент 1049/2001. Третата част на семинара беше на домакините, т.е. на организаторите от неправителствените организации. Директорите на четирите организации представиха своите бележки и препоръки към практиките за предоставяне на информация от трите основни институции на ЕС, както и своите препоръки към предлаганите в Зелената книга промени в регламента на ЕС за достъп до официални документи.

на стр. 2

¹ http://ec.europa.eu/transparency/revision/docs/gp_en.pdf

² Българските граждани също биха могли да се включат в дебата. Скоро материалите ще се появят и на български език на адрес: http://ec.europa.eu/transparency/revision/index_en.htm

В БРОЯ

Интервю
*Гражданският контрол
стряска властта, но не я прави
по-отзивчива*

Приключения със заявления
*Събуди ли се Националната
здравноосигурителна каса?*

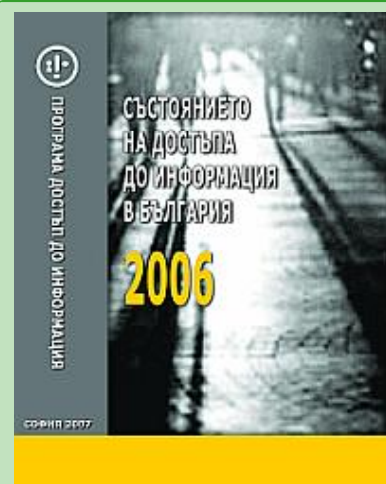
Интервю
Чиста вода на почтена цена

От съдебната зала
*Заменили на гори - корупционна
практика или защитени
данни на трети лица?*

Прозрачност на управлението
през мониторите

Дали ще ги стигнем
американците?

Новини

ПДИ подготви годишния си доклад „Състоянието на достъп до информация в България 2006“. Докладът ще бъде представен на пресконференция през месец май, а първоначалният текст е достъпен на адрес: http://www.aip-bg.org/rep_bg.htm

За нас ще бъде полезно да припомним накратко историята на сегашните дебати. През последните петнадесет години принципът на откритост беше признат за основен демократичен принцип в Европейския съюз. Началото беше поставено в Договора от Маастрихт. За да приложат принципа, Съветът и Комисията приеха Кодекс на поведение [Code of Conduct] за достъп до техните документи като изпълнение на информационната и комуникационната им политика. След договора от Амстердам и приемането на Регламент №1049/2001 г., правото на гражданите на ЕС и юридическите лица, със седалища в страните-членки, да имат достъп до документите на Европейския парламент, Съвета и Комисията стана част от общностното право. Регламентът влиза в сила от 3 декември 2001 г. и институциите започват да публикуват годишни

Сградата на Европейската комисия в Брюксел

доклади за изпълнението му. Три години по-късно - през януари 2004 година, Комисията публикува доклад за прилагането на Регламент 1049/2001 г., който представя и първия критичен преглед на това как Регламентът работи на практика. Главният извод тогава е, че Регламентът работи добре и няма нужда от неговата промяна.

Три години след този първи преглед се натрупва практика по търсенето на информация, жалби до Европейския Омбудсман, съдебна практика в Съда на Европейската общност и Съда от първа инстанция в Люксембург. Важно обстоятелство

за създаването на Зелената книга е и приетият през 2006 г. от Европейския парламент и Съвета Регламент за прилагането на Орхуската конвенция.³

Друг фактор е инициативата на Европейската комисия, стартирана през ноември 2005 г., наречена „Европейска инициатива за прозрачност“, която включва и преглед на Регламент 1049/2001 г.

Подобни задачи си поставя и Европейският парламент. Специален доклад на члена на Европейския парламент Майкъл Кашман очертава главните проблеми в прилагането на Регламента и предлага изменението му, като се имат предвид следните предложения:

- Преформулиране на понятието „нормативен документ“, т.е. отнасянето му само до вторичното законодателство, с ясна правна база в Договорите на ЕС; достъп до информация до всички подготвителни материали, дебатите в Парламента и Съвета и свързаните с тях документи, имената на авторите на инициативите и предложенията за формални изменения, допълнителните документи, свързани със срещи на работни органи и документираните мнения на Секретариатите;
 - Огласяване на процедурите за работа с ненормативни документи;
 - Достъпност на всички регулаторни документи (нормативни документи с необвързваща сила), на същата основа, на която са достъпни нормативните документи;
 - Стесняване правата на държавите-членки да ограничават достъпа до техните работни документи в ЕС;
 - Превотвръщане на неправилното класифициране на документи като ограничени за достъп, чрез по-ясно определяне на ограниченията за достъп и разпространението на документите; Реорганизация на регистрите на трите институции, с цел унификация, така че да могат гражданите да се ориентират по-лесно.
- Така в Резолюция, приета на 4 април 2006 година, Европейският парламент възлага на Комисията да разработи предложения за изменение на Регламент 1049/2001 г. Резултатът е Зелената книга, която е предложена за обсъждане до

на стр. 3

³ Конвенция за достъпа до информация, участието на обществеността в процеса на вземането на решения и достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда, приета в Орхус, Дания, на 25 юни 1998 г., ратифицирана със закон, приет от 39-то НС на 2.10.2003 г. - ДВ, бр. 91, от 14.10.2003 г., издадена от Министерството на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 33, от 23.04.2004 г., в сила от 16.03.2004 г.

средата на юли 2007 г. Семинарът в Брюксел стартира този консултативен процес. Докладът с предложенията ще бъде представен през септември, а предложенията, на основата на консултативния процес, трябва да бъдат готови през октомври 2007 година.

Първите критични бележки могат да се видят на страницата на Statewatch⁴. Те са свързани с необходимостта, според експертите, за ясно **ограничаване** на т.нар. вето на страните-членки, с преобладаващия обществен интерес при баланса на интереси, с **преосмисляне** на някои от ограниченията на правото на достъп, в светлината на съдебната практика и решенията на Омбудсмана, и по-специално - ограниченията свързани с международни отношения, обществена сигурност, лични данни, правен съвет, съдебни заседания, търговски интереси, инспекции и процес на вземане на решения. Препоръките на неправителствените организации бяха представени на семинара.

Професорът по Европейско и международно управление от Университета в Ултрехт Деагре Къртин, която имаше задача да обобщи дискусиите, обърна внимание на необходимостта от разглеждане на значението на законодателството за достъп до информация за прозрачността, отчетността и гражданското участие във вземането на решения на ниво ЕС. Тя обърна внимание и на необходимостта от разширяването на обхвата на Регламента, по отношение на задължените институции и междуинституционални договорености, а също така преизглеждането на сега съществуващите ограничения. Трети момент в дискусиата, на който тя обърна внимание, е необходимостта от по-ясен контрол по прилагането на Регламента. Всички се обединиха около становището, че достъпът до информация пронизва и трите стълба на договора за Европейски съюз и затова трябва да бъде разглеждан в светлината и на бъдещия договор за Европейска Конституция.

**Гражданският контрол стряска властта,
но не я прави по-отзивчива**
Георги Милков, председател на Центъра на НПО в Разград

Жесток спор за прозрачността върху съветническите заплати в Разград предизвика гореща полемика по темата в града. След като абсолютното мнозинство на БСП отказа да отговори по ЗДОИ на въпроса колко пари вземат народните избраници, а Върховният административен съд (ВАС) подкрепи отказа им с осъдителна присъда срещу неправителствената организация, отпраща питането, ПДИ предизвика дискусия в местния печат. Притиснати от общественото недоволство, червените съветници обявиха на страниците на местния вестник "Експрес 7" възнагражденията си за 2006 год. За това дали гражданската организация, инициира дискусията, е доволна от развоя на събитията и как оценява трудно постигнатата откритост, разговаряме с председателя ѝ Георги Милков.

Господин Милков, считате ли се за морален победител в случая с огласените все пак съветнически заплати?

Съзирам грешка както във въпроса Ви, така и в очаквания отговор. Първо нашият въпрос, зададен по смисъла на ЗДОИ, бе свързан не само с размера на възнагражденията за участие в сесии и комисии на местния парламент, а за сумите, получени от съветниците като възнаграждения

от общинския бюджет. Всъщност, освен т.нар. заплати, искаме съветниците да обявят и парите, които са получили като хонорари за различни услуги, извършени за общината, възнаграждения за участие в търгове, за изработване на експертни оценки и прочие. Не, че общинските избраници нямат право да получават пари за труда си. Просто искаме да е ясно кой колко ни струва на нас, данъкоплатците.

на стр. 4

⁴<http://www.statewatch.org/news/2007/apr/statewatch-briefing-note-on-green-paper.pdf>

Ние не само не получихме очакваните публични отговори, но и ни осъдиха да платим 3000 лв. съдебни разноски. Обявените постфактум суми са само част от действително получените от съветниците на БСП и ДПС пари за 2006 год. Публикуваните във вестник "Експр 7" сведения са придружени с обвинения, че ние всъщност никога не сме питали уважаемите съветници лично за заплатите им. Да, това е вярно. Ние задаваме въпроси по смисъла на ЗДОИ, а те, като физически лица, не са задължени да предоставят обществена информация. Кметът и респективно председателят на общинския съвет обаче като административни органи са длъжни. Затова питахме началниците, които съхраняват информацията. Поради което внушенията, че ако сме ги били попитали, те са щели да си кажат с радост, са си чиста демагогия.

Като са искали толкова много да са открити и честни към избирателите си, защо упълномощаха съпартиеца си Стоян Димитров, председател на групата съветници от БСП, да ги представлява в две съдебни инстанции като адвокат.

Излиза, че не сте доволни от това, че съветническите възнаграждения в Разград все пак бяха огласени публично?

Как да сме доволни, след като мнозинството на БСП, което управлява общината от 1990 година досега, без прекъсване не иска гласност и публичност. В спора за заплатите червените съветници получиха и мълчаливата подкрепа на колегите си от ДПС, четирима на брой, които също отказаха да обявят възнагражденията си.

Ние сме задали 35 въпроса на местната администрация по ЗДОИ. На никой от тях не ни е отговорено доброволно. Обжалвали сме всички мълчаливи откази и вече имаме спечелени 9 дела на най-горна инстанция. Но въпреки съдебните решения в наша полза, кметската администрация си стиска тайните упорито. Последният пример е от 12 март т.г., когато ВАС се произнесе, че изхарчените от заместник-кмета Кина Дякова пари за командировки трябва да бъдат огласени. Месец и половина измина оттогава, но информация по въпроса още липсва. А градоначалникът на Разград, Денчо Бояджиев, е юрист. Сам е бил общински съветник в продължение на 15 години, експертът във Великото народно събрание и дългогодишен

адвокат. Но видимо това не е достатъчно, за да спази решението на съда.

Ще продължите ли да търсите активно отговори на въпроси, свързани с обществена информация?

Ние сме гражданска организация и нас чиновническият произвол не може да ни отчае, нито да ни уплаши. Смисълът на усилията ни е точно в това, да накараме властта да започне да се вслушва в гласа на обществото. Затова ще продължим да питаме управниците и да ги съдим, ако ни отказват отговори. И ще ги критикуваме на висок глас. Истината е, че гражданският натиск стряска властта, но не я прави потъпчива. В България, притиснати от европейските правила на откритост, родните ни чиновници се ожесточават и вместо да зложат на по-голямата публичност, търсят способи да прикриват неудобните истини. Надяват се, че като демагогски имитират прозрачност по незначителни поводи, ще заблудят хората. Гражданското съзнание у нас обаче вече е на достатъчно ниво и разпознава евтините трикове.

В Разград обвиняват лично мен и някои от колегите ми, че атакуваме местната власт, водени от противоположни на лявото политически убеждения. Затова искам да напомня, че Центърът на НПО, който представлявам, в момента осъществява два големи проекта за гражданско наблюдение на съдебната система в Североизточна България. Това става благодарение на финансовата подкрепа на правителството на САЩ и големи американски фондации. Ние наблюдаваме подробно и следим работата на жреците на Темуга в шест съдебни окръга, без значение, че магистратите не се занимават с политика. На нас, хората от третия сектор, това ни е работата - да контролираме властта с граждански мониторинг. Затова в нашите въпроси, зададени по ЗДОИ и в заведените по този казус дела, няма нищо лично. Ние ще продължим да питаме управниците, а те, ако свикнат да ни отговарят открито и честно, ще получат благодарностите ни. Ако ли не, ще засилваме общественият натиск и ще водим нови съдебни дела. Такива са "правилата на играта" в Европа, а вече и в България, и добре е управляващите, независимо от от коя партия са, да ги научат добре.

Интервюто взе Стела Ковачева

Събуди ли се Националната здравноосигурителна каса?

Дарина Палова, Кирил Терзийски, ПДИ

© Фотоархив ПДИ

Проучването

През лятото на 2006 г. ПДИ започна проучване, чиято цел бе да покаже доколко податливи на корупция са някои сфери на публично-частното партньорство и доколко добрият достъп до информация може да разкрие и предотврати нередности в тези области. В предходните броеве на информационния ни бюлетин ви представихме част от резултатите.¹ Сега ви предлагаме нашите наблюдения от изследването на няколко области от дейността на НЗОК, свързани с организацията, бюджета и оценка на риска от корупция. В рамките на настоящия мониторинг, екипът ни поиска и информация, свързана с два конкретни договора по обществени поръчки, сключени от НЗОК, на обща стойност над 3 млн. лв.

Защо се спряхме точно на Здравната каса?

През 1998 г. Народното събрание на Република България прие Закон за здравното осигуряване (ЗЗО). С него в страната ни беше въведено задължителното здравно осигуряване. По силата на чл. 6, ал. 1 от Закона за здравното осигуряване, бе създадена и Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), която започна да функционира на 15 март 1999 г. НЗОК е юридическо лице, което се състои от Централно управление - със седалище в София, и районни структури (Районни здравноосигурителни каси - РЗОК) във всеки от 28-те областни центрове на България. Бюджетът на касата е отделен от държавния бюджет. Проектът на Закона за годишния бюджет на НЗОК се разглежда от Народното събрание едновременно с проектите на законите за държавния бюджет и за бюджета на държавното обществено осигуряване. Със Закона за бюджета на НЗОК се определя и размерът на здравноосигурителната вноска.

Основната задача на НЗОК е да осъществява задължителното здравно осигуряване в България.

В изпълнение на тази задача, НЗОК има редица важни функции - управлява и разпределя паричните средства от бюджета си към районните здравноосигурителни каси за осъществяване на задължителното здравно осигуряване. Същевременно участва в преговорите и в подписването на Националния рамков договор (НРД) с представителите на съсловните организации на лекарите и стоматолозите, с които се създават условия за упражняване правата на здравноосигурените лица в страната. По този начин НЗОК би следвало да гарантира достъпност и равнопоставеност при обезпечаването на осигурените лица, с медицинска помощ, в рамките на определен пакет услуги, както и пълно или частично заплащане на лекарствените средства по списъците в НРД. За целта НЗОК сключва договори за заплащане на лекарствени средства и консумативи с производители, доставчици и аптеки по списъци на лекарствени средства, утвърдени в НРД.

В качеството си на публичнопосреден субект, НЗОК дължи предоставяне на достъп до информация по реда на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ). Ранната практика на ПДИ обаче на няколко пъти показва липса на воля за изпълнение на задълженията по предоставяне на информация от страна на тази институция, въпреки засиленият интерес към дейността ѝ и разходването на значителните парични средства, с които разполага. През 2002 - 2003 г. НЗОК бе осъдена по 10 дела за достъп до информация, водени с подкрепата на ПДИ, но въпреки това от институцията отново не предоставиха поисканата информация. Поради това, при честването на Международния ден на правото да знам - 28 септември, през 2004 г., НЗОК получи негативната награда в категорията - институция, която не изпълнява задълженията си по ЗДОИ и нарушава правата на гражданите по ЗДОИ (виж <http://www.RightToKnowDay.net>).

Каква информация поискахме и получихме?

Основното средство, използвано в проучването, бе подаването на заявления по ЗДОИ, за да получим достъп до реални документи. През 2006 г. практиката да се мълчи и да не се отговаря на заявления за достъп до информация явно се беше променила, тъй като от здравната каса отговори на всичките ни заявления. Информацията, която ни бе предоставена, може да бъде обобщена в следните категории:

¹ <http://www.aip-bg.org/bulletin/38/05.htm> <http://www.aip-bg.org/bulletin/39/05.htm>

на стр. 6

Финансова информация

НЗОК ежегодно изготвя два основни отчета по реда на ЗЗО - за дейността си и за изпълнението на бюджета си. Тъй като отчетът за дейността е публикуван на Интернет страницата на НЗОК, поискахме от НЗОК само годишния отчет за изпълнение на бюджета на касата за 2005 г. и той ни бе предоставен. Неясно остава обаче, защо този отчет също не се публикува в Интернет.

Относно финансовата информация за служителите на НЗОК, решихме да не искаме заплатите на служителите по имена, тъй като бе много вероятно да бъдат отказани, на основание защита на личните данни. Ето защо поискахме информация за броя на служителите в Централното управление на НЗОК (ЦУ на НЗОК) и размера на трудовите им възнаграждения по длъжностна характеристика. Получихме отговор, с който ни бе предоставена информация, че общият брой служители в ЦУ на НЗОК е 328, както и информация за размера на трудовите възнаграждения на служителите в НЗОК под формата на справка по длъжности, обособени в 13 категории.

Информация за разходите за командировки на директора на НЗОК за 2005 г. ни бе предоставена под формата на две справки - за страната и за чужбина. В справката относно направените разходи за командировки в страната са посочени номерата и датите на 15 заповеди за командировка, както и размера на направените разходи по всяка заповед. Общият размер на сумата е 1 791,61 лв. В справката относно направените разходи за командировки в чужбина са посочени номерата и датите на 8 заповеди за командировка, както и размера на направените разходи по 3 от тях, които са за сметка на бюджета на НЗОК. Общият размер на сумата е 5 364,51 лв. Относно останалите 5 заповеди за командировка в чужбина, е посочено, че разходите не са за сметка на бюджета на НЗОК.

Информация за борбата с корупция

В България не съществува специално антикорупционно законодателство, но е приета правителствена **Стратегия за прозрачно управление и за превенция и противодействие на корупцията за 2006 г.** и Програма за изпълнение на тази стратегия. НЗОК има две конкретни задължения по изпълнението на тази програма. Ето защо поискахме от НЗОК информация за извършеното в изпълнение на задължението за: 1) създаване и поддържане на система на отчетност, мониторинг и контрол на здравно-

осигурителните плащания и 2) разработване на финансов план за разпределение на средствата, в който да се определят параметрите на финансираните здравноосигурителни дейности, както и механизмите за тяхното разпределение. В отговор получихме твърде обща справка за дейностите и мерките, които текущо се осъществяват от касата, с цел предотвратяване на корупционни практики. От отговора никак не става ясно каква част от тези дейности се осъществяват по реда на специални закони и какво точно е извършено от касата в изпълнение на конкретните задължения по Стратегията. Така например, според отговора, изпълнението на задължението за разработване на финансов план и определяне на параметрите на финансираните здравноосигурителни дейности в НЗОК се осъществява, като „текущо се определят, анализират и очертават параметрите на финансираните здравноосигурителни дейности, както и механизмите за тяхното разпределение за едногодишен и тригодишен прогнозен период“. Както се вижда, остава загадка дали действително е изработен такъв финансов план.

В същия стил бе отговорът на НЗОК по искането да ни бъде предоставен доклад за оценка на риска от корупция в НЗОК, в случай че такъв е изготвен. Получихме отговор, с който от НЗОК ни уведомиха, че „...оценката на риска от корупция в НЗОК се извършва чрез много и различни механизми и не фигурира само в един доклад“.

Това, че борбата с корупцията не е от силните страни на НЗОК, пролича от предоставената ни информация относно получаването и проверяването на сигнали за корупция в касата. На въпроса какви са механизмите за подаване на сигнали за корупция в НЗОК, ни отговориха, че сигналите за корупция се подават в деловодството. В същото време обаче не ни бе предоставена информация за конкретния брой получени сигнали за корупция, с мотива, че „конкретен брой постъпили сигнали за корупция за този период не може да бъде точно определен, поради липсата на точна формулировка на думата „корупция“ и в този смисъл такива жалби не са постъпвали от граждани“.

Информация за договори

В хода на проучването поискахме да ни бъде предоставен списък на всички договори за доставка на услуги, сключени от НЗОК през 2005

на стр. 7

от стр. 6

г., както и информация за констатираните нарушения по изпълнение на договорите за доставка на услуги и за евентуално наложените санкции на фирми-контрагенти за неизпълнение. Беше ни предоставен списък с 32 договора за услуги, сключени от НЗОК през 2005 г., който съдържа номер на договора, дата на сключване, предмет на договора (описание на предоставените услуги), името на изпълнителя и стойност на договора в левове с ДДС. Общата сума на договорите за доставка на услуги е 5,107,537 лв. Оказа се, че през 2005 г. не са констатирани нарушения по изпълнение на сключените договори от ЦУ на НЗОК, както и не са постъпвали данни за такива при изпълнение на договорите, сключени от РЗОК.

Попускахме да ни бъдат предоставени и два конкретни договора, сключени в резултат на проведена процедура за възлагане на обществена поръчка: а.) договор между НЗОК и „Секюрити група алфа“ ЕООД за детективски и охранителни услуги (1 445 069 лв.) и б.) между НЗОК и „Сиенсис“ АД за следгаранционно сервизно обслужване на сървъри и комуникационно оборудване (1,745,322 лв.). Попускахме и информация, свързана с процедурата по възлагане на тези поръчки, като брой на участвалите фирми, протоколи и решения на комисията за разглеждане, оценяване и класиране на офертите и т.н.

И в двата случая не ни беше предоставено копие от сключените договори, с аргумента, че те съдържат информация, която представлява търговска тайна и тяхното предоставяне би довело до нелоялна конкуренция между търговци, тъй като в договорите е описан конкретният начин за предоставяне на услугата (чл. 17, ал. 2 от ЗДОИ). Освен това е било отправено писмено запитване до двете фирмите, които не са дали съгласие за предоставяне на копие от договора. Беше ни предоставено обаче значително количество информация, свързана с проведените процедури за възлагане на тези обществени поръчки. Предоставена ни бе информация за броя на кандидатствалите фирми и техните имена, чрез предоставяне на копие от протокола на комисията за класиране на офертите, но не ни бе предоставена информация за стойността и съдържанието на офертите, отново на основание чл. 17, ал. 2 от ЗДОИ. Предоставени ни бе частичен

достъп до протоколите на комисиите за разглеждане, оценяване и класиране на офертите, като в тях обаче бяха заличени пасажите, третиращи конкретните оферирани условия от кандидатите. Предоставиха ни и копия от решенията на съответните комисии, с които е обявено класирането на участниците в обществената поръчка и участника, определен за изпълнител.

Вместо заключение

В резултат на погадените от екипа ни заявления до НЗОК и получените отговори, можем да откروим две основни насоки в дейността на касата по прилагането на ЗДОИ.

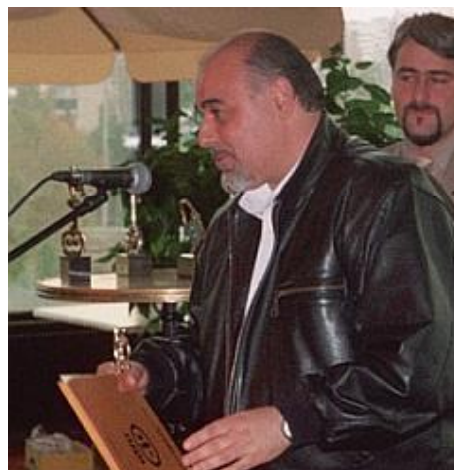
Позитивната е в това, че НЗОК отговори на всички погадени заявления и ни предостави значително количество информация. На фона на тенденцията отпреди 2005 г., да се мълчи по заявления за достъп до информация, като дори не се изпълняват съдебни решения за предоставяне на информация, това си е повече от позитивно развитие.

Негативният момент е в качествената оценка на информацията, която ни бе предоставена. В това отношение е особено показателна предоставената ни информацията за борба с корупцията в НЗОК, която бе твърде обща и неясна или дори абсурдна² (вж. по-горе в текста „Информация за борбата с корупция“). Освен това, НЗОК продължи тенденцията на редица гържавни органи и публични институции да не предоставят копия от договори, сключени с частни фирми. В случая, мотивът на НЗОК бе, че договорите съдържат информация, която представлява търговска тайна, тъй като в тях е описан конкретният начин за предоставяне на услугата. Неоснователно е обаче с такъв мотив да се отказва копие от целия договор, вместо такова да бъде предоставено след заличаване на съответните клаузи, евентуално съдържащи търговска тайна. Все пак, именно за такива случаи в ЗДОИ е въведена възможност за предоставяне на частичен достъп до информация (чл. 7, ал. 2 и чл. 31, ал. 4 от ЗДОИ).

Така че, ако трябва дейността на НЗОК по прилагането на ЗДОИ да бъде обобщена в едно кратко изречение, то би звучало така - *НЗОК се събуди и дава информация, но каква?*

² Като например: „конкретен брой постъпили сигнали за корупция за този период не може да бъде точно определен, поради липсата на точна формулировка на думата „корупция“ и в този смисъл такива жалби не са постъпвали от граждани“.

Юрий Иванов е председател на гражданско сдружение „Обществен барометър“ - гр. Сливен. Сдружението е носител на две почетни грамоти (за 2003 и 2004 г.) и на наградата "Златен ключ" за 2005 г., връчвани на церемониите в Деня на правото да знам - 28 септември. Гражданско сдружение "Обществен барометър" е една от неправителствените организации, които активно използват Закона за достъп до обществена информация в антикорупционната си разследвания и в дейността си за повече прозрачност на дружествата, предоставящи обществени услуги. Сдружението има редица спечелени съдебни дела за достъп до информация и публикува информация за тях на Интернет страницата си. С Юрий Иванов разговаря Диана Банчева, ПДИ

Г-н Иванов, какви са настоящите направления в работата на "Обществен барометър" - Сливен?

В момента "Обществен барометър" - Сливен, се занимава с разглеждането на качеството на обществената услуга „водоснабдяване с питейно-битова вода“ и въпроси, свързани с дискриминацията по отношение на потребителите на тези услуги. Хората от града са доста настроени срещу дейността на „ВиК“ ООД - Сливен, и ние по съвсем естествен път започнахме да наблюдаваме и разследваме работата им. Преди 4-5 години започна процес на преобразуване на дружеството. Създадох се едни частни водни сдружения, прехвърляха се служителите от едното в другото, връщаха се обратно. Получавахме много жалби от хора, които са уволнени от дружеството. Всички недоумяваха какво става.

Този конкретен казус, който разследвахме около една година, насочи по-късно интересът ни не толкова към юридическата същност на създадените дружества и корупционните схеми, които са разиграни там, а към цената и качеството на питейно-битовата вода. Предлаганата в Сливен услуга е с пъти по-скъпа - 1.32 лв за куб. м. вода - в сравнение с други градове. За нас беше неясно защо това е така, при положение, че голяма част от услугата се предлага по гравитачен принцип¹, което изобщо не дава основание за толкова висока цена.

Задахме си въпроса каква вода пием като качество и каква цена плащаме за услуга, която

не получаваме. Оказа се, че във водния сектор има голяма празнина в това отношение. Започнахме застъпническа кампания в нашия сайт. Там сме публикували всички документи, които сме получили във връзка с този проблем. Даваме публичност на това какво прави „ВиК“ - Сливен, и как Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) гледа на тези действия.

По какъв начин достигнахте до информацията, свързана стези практику?

Започнахме една много гълга битка. Първо се опитахме по реда на Закона за достъп до обществена информация да получим от министъра на регионалното развитие и благоустройството, който е принципал на водните дружества, информация за годишните отчети на управителя на „ВиК“ - Сливен, както и информация за образуването на цената на водата за гр. Сливен. Не получавахме отговор на подадените заявления и водихме дела срещу мълчаливи откази на министъра, от които успяхме да спечелим едно и той уж ни предостави информация за цената на водата. Информацията беше частична и не изясни как става ценообразуването. С трите писма, които получихме от министри в три различни правителства, се казваше едно и също - че управителите на търговските дружества „ВиК“ образуват цената на услугата „водоснабдяване с питейно битова вода“ по Закона за счетоводството и националните счетоводни стандарти.

на стр. 9

¹ На основа земната гравитация, а не посредством електрически помпи.

Обърнахме се към Комисията за защита на конкуренцията (КЗК). Опитвахме се да обжалваме по Закона за защита на конкуренцията, на основание, че „ВиК“ се възползва от монополното си положение и определя монополно висока цена. Резултатът беше катастрофално неясен. От нас изискаха всякакъв вид документи, за да се легализираме като страна. След около две години разбрахме, че КЗК е излязла с решение, за което изобщо не са ни информирали. Решението оневинява напълно „ВиК“ - Сливен. Бяха привлечли частните търговски дружества и Министерство на регионалното развитие и благоустройството като страни. Оказа се обаче, че документите, които са представени, са с невярно съдържание.

Как установихте това?

Установихме го, след като подадохме сигнал до Комисия за защита от дискриминация (КЗД), че „ВиК“ - Сливен, дискриминира жителите на общините Сливен, Нова Загора и Котел за сметка на жителите община Твърдица, тъй като само в Твърдица услугата „снабдяване с питейно-битова вода“ е с по-ниска цена, в сравнение с останалите общини в областта. Вече една година комисията разглежда проблема, още не е излязла с окончателно решение. Бяха изискани всички материали от КЗК. Там видяхме справки, които са фразиращи - примерно за квартал „Надежда“, Сливен, където живеят над 12 хил. човека, „ВиК“ - Сливен, отчита потребление от 1 000 човека. Това е абсурдно. На заседание на КЗД посочихме аргументите, че „ВиК“ - Сливен, се оправдава с подаването на невярна информация.

Кои са причините, според Вас, за съществуването на такива практики?

Считам, че основният проблем е в предлагания преди за промяна чл. 193, ал. 3 (сега отменен) от Закона за водите. Там беше записано, че потребителите трябва да платят всички разходи, които прави търговското дружество, без оглед на това дали са целесъобразни или не. В предлаганата промяна беше заложен принципът, че гражданите ще поемат само 25% от загубите на търговските дружества. За съжаление, този член никога не влезе в сила, защото всяка година Народното събрание приемаше поправка, с която го отменяше и казваше, че всъщност става

въпрос за 100% загуби, които трябва да се поемат от гражданите. Накрая просто отмени алинея 3 и остави в сила, че 100% от загубите трябва да бъдат плащани от потребителите. По този начин, в икономически аспект, гържавата отвори една корупционна врата търговските дружества или да пилеят водата - те нямат никакви стимули да я спестяват по някакъв начин, или просто да я пренаписват, т.е. да използват дискриминационни инструменти, чрез които да разделят населението на различни групи потребители и на различните групи да пишат различна цена, а на някои изобщо да не пишат цена.

Какво е необходимо да се направи за разрешаването на един толкова сериозен проблем?

Основният играч в тази ситуация остава контролният орган - ДКЕВР, защото той казва кое е вярно и кое не. Законодателно трябва да се реши въпросът кое е битова вода и кое питейна вода; какви характеристики трябва да има всяка категория; ако не отговарят на изискванията, какво трябва да бъде направено и как това се отразява на цената.

Според мен, първо Министерство на здравеопазването трябва да създаде критерии за оценка на качеството на водата, която пием. Това трябва да е съобразено с европейските стандарти.

Следващият орган, който трябва да предприеме действия, е Агенцията за гържавна финансова инспекция (АДФИ) - органът, който контролира финансовите измами. Ако „ВиК“ - Сливен, тенденциозно крие броя на потребителите, означава, че малка група от хора плаща по-висока цена, за да покриват всички загуби. В една демократична гържава това е абсурдно. АДФИ трябва в крайна сметка да провери и ако е така, да докаже, че там има финансова измама и тя се осъществява съвсем целенасочено и съзнателно от директора на търговското дружество.

Третата стъпка е да се намеси прокуратурата, тъй като тук е нарушен общественият интерес. Според нас, директорът или управителят на търговското дружество извършва злоупотреба

със служебно положение и чрез привилегироване на определени групи потребители дискриминира останалите, плащащи суми, които не би трябвало да платят. Тези потребители са финансово ощетени. Въпреки нашите жалби, Сливенската прокуратура отказва да направи разследване. Когато ги сезираме, те забавят преписките, дават неверни данни, отказват да разследват. Отказват ни достъп до правосъдие, обезсмислят изцяло нашите усилия. Главният прокурор трябва да предприеме действие и да види защо Сливенската прокуратура не прави нищо, за да защити обществения интерес.

Другата стъпка трябва да е насочена към Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР). Комисията има задължение публично да определя цените, да публикува бизнес плановете, да създава национална информационна система за качеството на ВиК услугите в цялата страна. ДКЕВР не изпълнява нито едно от тези си задължения. Дори в момента водим дело срещу тях. Поискахме по реда на ЗДОИ една обикновена справка. Последва мълчалив отказ. Не само нямат грижата да създадат сайт и да предложат на вниманието на гражданите информация за тази услуга, а и трябва дело да водим срещу отказ да предоставят информация от такъв характер. Притеснява ни и това, че ДКЕВР, от една страна, определя цената, а, от друга страна, я контролира. Според мен, не може един и същ орган да определя цената и да я контролира.

Другата стъпка е намесата на Комисията за защита на потребителите. По Закона за регулиране на ВиК услугите има изискване ДКЕВР да създаде национална информационна система за качеството на ВиК услугите в цялата страна. Такова нещо не е направено и по този начин се нарушават правата на потребителите. Според Закона за защита на потребителите, трябва да има достъпна информация за качеството и цената на стоката, която получаваме. Въпреки че сме изпратили жалба, Комисията за защита на потребителите отказва да се намеси. Последният проблем, който трябва да бъде решен, е свързан с така наречената социална

поносимост на цената на ВиК услугите. В българското законодателство досега не е въведено понятие за социална поносимост на цена. Първият принцип, който е въведен, е за цената на ВиК услугите, тъй като по Закона за социалното подпомагане, водата е жизнено важен продукт. Текстът, който е там, е абсолютно некоректен и неизпълним. Опитвахме да се срещнем с някой от Министерството на труда и социалната политика, за да разберем какво е това социална поносимост на цена. Никой не желае да се срещне с нас по тези въпроси.

Като потребител на услугата водоснабдяване с питейно-битова вода, каква е информацията, с която бихте искали да се запознаете?

С пълната информация, разбира се. Нашата практика обаче показва, че държавните контролни органи, които имат ангажимент да контролират държавното гружество „ВиК“ ООД - Сливен, не го правят или дори да го правят, не разпространяват активно информация за резултатите от проверките - което е от значение за всеки потребител на тази услуга. Все пак става въпрос за жизнено важна услуга.

Водата за питейни нужди трябва да е с изключително висока здравна характеристика. В Сливен водата се пречиства с хлор и белина, като знаете, че това са киселини и са отровни вещества. А това са канцерогенни елементи, които правят ракови заболявания. Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели, определя показатели, по които трябва да бъде изследвана водата. Няма информация дали тези групи показатели се изследват въобще. РИОКОЗ публикуват едни съвсем елементарни показатели - мътност на водата, примерно. Това е дали има механични частици, а нямат задължение да публикуват информацията от изследване за канцерогенни елементи. Искаме да знаем как тези показатели на водата, които не се изследват, влияят на здравето. Смятам, че всеки има право на такава информация.

Замените на гори - корупционна практика или защитени данни на трети лица?

Екип на ПДИ

Съдебното решение предмет на настоящите размишления, е по жалба на сдружението „Зелени Балкани“ срещу отказ на министъра на земеделието и горите. С окончателно решение (№3994/ 2007 г. по адм.г. № 11152/2006 г.), петчленен състав на Върховния административен съд отсече, че гражданското сдружение няма право да чете документите, с които министърът на земеделието е прехвърлил на частни фирми земи от горския фонд по черноморието. Съмнението на НПО-то, породило интереса към тази информация, се основава на данни, че частни фирми са получили с разрешението на министъра на земеделието и горите такива земи в курортите срещу същите по площ, но много по-евтини като реална стойност гори.¹

Ако се изразим с прости думи, решението на съда е, че гражданите нямат право да си „пъкнат носа в чужди работи“, дори когато е налице преминаване на обществени блага в частни ръце и съмнение за корупция.

Според съда, Конституцията не осигурява право на достъп до информация, отнасяща се до трети лица, нито задължава държавните органи да предоставят такава информация. Следва да уточним, че и по времето на социализма намиращата се в публичните регистри информация беше общодостъпна, независимо че липсваше Закон за достъп до обществена информация. Не може да се приеме без възражение разсъждението на съда, че обявена веднъж за публична, дадена информация се явява все пак защитена и за предоставянето ѝ следва да се иска съгласие на третото лице. Излиза, че ако беше поискана от службата по вписванията, тя щеше да е общодостъпна, защото е в публичен регистър, но след като е поискана от министъра на земеделието и горите, то режимът на достъп до нея се изменя. В този случай трябва да се иска съгласието на третото лице и при липсата му

да се откаже достъп. Какъв е смисълът от това? Тези изтъкнати положения са все пак дребен проблем. Истинското недоумение идва от становището, че в случая Законът за достъп до обществена информация е неприложим, защото „е предвиден специален ред за търсене и получаване на информацията, а именно от регистъра по вписванията, който е публичен, а смисъла на вписването е да предостави гласност и информация за подлежащите на вписване актове.“ Езачо тогава бе, джанама, отказвате на заявителя информацията? Ами че той иска достъп до информация, не иска да получи закона, по чийто ред тя му се дължи. Може би въобще не се интересува от този закон. Нима ако видите някой да се дави, но вместо да вика „помощ“, извика „потъвам“, ще го оставите да потъне?!

Както добродетелта изисква да спасиш живот, а не да слушаш думите на давящия се, така и справедливостта изисква да се въздаде право, а не да се четат буквите. Така поне мислим ние. И смятаме, че участието на гражданите в процеса на вземане на решения, „което е основна цел на законите за свобода на информацията“² позволява те да узнават лично дали се извършват злоупотреби с общи блага. И че „облажилите се“ нямат легитимна защита на интереса си да остане в тайна една сделка, която се вписва в публичен регистър. Така мислим ние. А вие?

** Всичко това по никакъв начин не променя особено важния факт, че практиката в областта на достъп до обществена информация в България се движи напред благодарение на ключовата роля на съдилищата и особено на висшата инстанция по тези дела. Именно важноста на практиката на ВАС за развитието на правото на информация и съответстващото му задължение и нейните достижения са повод за честно и откровено споделяне относно проблемните и не съвсем оправданите с оглед националните и международните стандарти и решения.*

¹ Това съмнение очевидно не е само на неправителствената организацията, нито е незначително, след като и парламентарната Комисия за борба с корупцията се е занимала с нарушенията при замяната на земеделски земи и гори от държавния поземлен и горски фонд със земи, собственост на физически и юридически лица.

² Цитатът е от Зелената книга относно необходимите изменения в Регламент 1049/ 2001 г. за достъп до документи, съхранявани от институциите на Европейския съюз и отразява тяхното гледище.

Прозрачност на управлението през мониторите

Диана Банчева, ПДИ

На 27 април 2007 г. Програма Достъп до Информация проведе втора среща със служители от общинска и областна администрация, в рамките на проект „Увеличаване прозрачността и отчетността на управлението чрез електронен достъп до информация“¹. Срещата се проведе в гр. Велико Търново със служители, отговарящи за изпълнението на Закона за достъп до обществена информация, и активното предоставяне на информация на Интернет страниците на институциите в областите Велико Търново, Габрово, Плевен и Ловеч.

Целта на срещата бе да се обсъдят възможностите за подобряване на активното публикуване на Интернет страниците на институциите на информация, която те създават и съхраняват и която според международните стандарти и практики в много европейски страни, би трябвало да бъде публикувана. Д-р Гергана Жулева, изпълнителен директор на ПДИ, представи проблемите в прилагането на ЗДОИ, които могат да бъдат систематизирани на основата на резултатите от мониторинговите проучвания на Програма Достъп до Информация. Пречките пред доброто прилагане на закона трябва да бъдат видени от гледна точка на развитието на международните стандарти за добро прилагане на законите за достъп до информация, които междуременно се развиваха през годините от приемането на Българския закон за достъп до обществена информация. Въпреки че законът създава задължение за активно публикуване на информация, резултатите от последното сравнително проучване на Интернет страниците на институциите, което ПДИ направи в края на месец март 2007 г., показват недостатъчно и ненавременно публикуване на информацията онлайн. „Ако в резултат на проучванията, ние очертаваме проблемите от гледна точка на потребителите, за да се систематизират пречките пред доброто прилагане, най-добре е да се говори с хората, които работят в институциите“, каза д-р Гергана Жулева при откриването на срещата.

Сред основните дискутирани проблеми бяха лошото изпълнение на задълженията по член 15 от сега действащия Закон за достъп до обществена информация, а именно липсата на описание на регистрите, с които институцията разполага. Публикуването на такъв вид информация би улеснило както работата на служителите, така и търсенето на информация от страна на гражданите. Публикуването в Интернет не е трудно, ако съществува електронно деловодство и ако ясно е определено в закона или с наредба на министъра на администрацията и административната реформа, какво трябва да се публикува на Интернет страницата, бяха еднородни участниците.

Д-р Жулева подчерта, че в публикуваната на 18 април „Зелена книга за изменение на Регламент 1049/2001 относно публичния достъп до документи на Европейския парламент, на Съвета и на Комисията“, особено голямо внимание се обръща на поддържането на регистрите на документите. „А това са стандартите, с които трябва да се съобразяваме“, припомни тя.

Другият проблем е свързан с неясно очертани задължения на служителя или звеното, отговарящи за достъпа до информация и контрола за изпълнението на предвидените в закона задължения.

Николай Марев, един от координаторите по проекта, представи законодателните решения и практиките в страни с добър електронен достъп до информация.

Както и в Монтана, отговарящите за достъпа до информация в общинската и областна администрация изтъкнаха финансов и кадрови проблем като водещ при активното публикуване на информация в Интернет. Участниците подчертаха липсата на конкретно нормативно задължение за създаването, съхраняването и предоставянето на информация в електронен вид, както и поддържането на Интернет страница. Бе поставен въпросът за идентификацията на

на стр. 12

¹ Проектът е подкрепен от Програмата на ООН за развитие (ППООН): http://www.aip-bg.org/pdf/predstaviane_efoia.pdf

заявителя, когато иска информация по електронен път. „Това не е проблем, тъй като информацията, която се получава по силата на ЗДОИ няма удоверителен характер и право на достъп до тази информация има всеки. Целта на закона е всеки да бъде информиран“, подчертаха експертите от ПДИ.

Отново бе подчертано, че всяка информация, която се създава и съхранява в общината, е обществена. Участниците бяха единодушни, че в общината секретни документи почти няма. Служебна тайна също трудно може да се намери, затова и не е публикуван списък с категориите на последната, а не защото не са се сетили, че трябва. Участниците изказаха притеснения във връзка с липсата на ясни правила относно публичността на кметските решения. Регистър на заповедите на кмета съществува във всяко деловодство и тяхното публикуване не би представлявало проблем, но много от тях не касаят обществения живот и е необходимо да се създаде ясна категоризация.

Във втората част на срещата Николай Марекوف представи модел на уеб страница на институция, от гледна точка на Закона за достъп до

обществена информация. Бяха използвани положителни примери от практиката на институции в областта. В Община Велико Търново, освен протоколите от заседанията, е публикуван и шестмесечния график на заседанията на Общинския съвет. Гражданите могат да участват в публичен дебат по планираните за гласуване проблеми на страницата на Община Плевен, а страницата на Община Елена дава пълна информация за всички общински съветници, включително и номерата на мобилните им телефони. На страницата на Община Горна Оряховица пък, освен съдържанието на взетите от общински съвет решения, е публикувано резюме на решението. Страницата позволява и търсене. „В предстоящите срещи се надяваме примерите с добри практики да се увеличават, с което и моделът на уеб страница да се подобрява“, подчерта Николай Мареков.

Проектът „Увеличаване прозрачността и отчетността на управлението чрез електронен достъп до информация“ се изпълнява с подкрепата на Доверителния фонд на Програма за развитие на ООН - България. Предстоят подобни срещи в Разград, Бургас, Варна и Пловдив.

Срещата във Велико Търново събра близо 30 експерти по информационно и административно обслужване на граждани, секретари на общини, служители за връзки с обществеността и журналисти от областите Велико Търново, Габрово, Ловеч и Плевен

Дали ще ги стигнем американците?

Николай Марков, ПДИ

Според различни данни, през 1996 г., пог 10% от населението на САЩ е имало достъп до Интернет. Въпреки това, през същата година, Американският закон за свобода на информацията е изменен, с цел увеличаване на активното публикуване на документи на Интернет страниците на държавните институции. Такъв закон, според вносителите, „би довел до намаляване на заявленията за достъп до информация, което ще позволи на отделянето на повече ресурси за отговаряне на сложни заявления“. Измененията, горазвити с инструкции на Министерство на правосъдието на САЩ, предвиждат задължение за обособяване на специална подсекция за достъп до информация в Интернет страниците на държавните институции, публикуването на индекс на съхраняваните и издаваните документи, както и на често търсена информация.¹

Малко повече от десет години по-късно - през януари и февруари 2007 г., Архив Национална Сигурност- организация, която следи за изпълнението на американския закон, извърши проучване на 149 институционални Интернет страници, с цел да провери доколко са съобразени те с измененията от 1996 г.²

Според авторите, проучването показва „масово несъобразяване“ със закона. Ето някои от „стряскащите“ резултати:

- цели 13 институции не са публикували разяснителен текст по закона, като останалите са го публикували в различни форми - PDF, HTML, разпръснати текстове, или под формата на „въпроси и отговори“;

- само 52% от институциите приемат заявления по e-mail;

- в някои Интернет страници секцията за достъп до информация е скрита в падащи менюта, което затруднява хората с увреждания, като на всичкото отгоре подобна секция липсва в цели 5% от случаите;

- само 59% от проучените институции публикуват често търсени документи.

Почти по същото време - в началото на месец март, Програма Достъп до Информация проучи 411 Интернет страници с подобна цел - да установим доколко българските институции

публикуват по своя инициатива публична информация онлайн.³

Според авторите на проучването в България, някои от резултатите, сравнени с горните, са:

- Цели 29 институции са публикували разяснителен текст по Закона за достъп до обществена информация. За формата на публикуване, препоръки дори не смеем да даваме - голяма част от институциите са включили подобен текст в Хартата за клиента, която пък е грижливо скрита в секция „Услуги“.

- Цели 20 институции приемат заявления по e-mail, макар че многократно сме изтъквали ползата от подобна практика не само за заявителите. За сметка на това пък, не са малко институциите, които предвиждат възможност за подаване на заявление, подписано с електронен подпис - нещо, което създава единствено затруднения за заявителите.

- Цели 36 Интернет страници имат обособена секция за достъп до информация, като често тя е замаскирана в меню „Услуги“ или в някое друго „падащо меню“.

- Българският закон за достъп до информация не предвижда изрично задължение за активно предоставяне на често търсени документи, което е достатъчно основание за българските институции да не публикуват подобна информация.⁴

Срещите, които ПДИ провежда в рамките на проекта „Увеличаване прозрачността и отчетността на управлението чрез електронен достъп до информация“, показват, че е необходимо задълженията за публикуване на информация в Интернет страниците на българските институции да се уредят по законодателен път. Желание за публикуване на документи не липсва, но без изрични задължения малко институции отделят нужните ресурси за качване на всички съхранявани документи в Интернет страниците си. В много случаи това се оправдава с ниския брой потребители на Интернет в България, които биха се ползвали от информацията - 28% в началото на 2007 г. според статистика на <http://www.internetworldstats.com>. А това хич не е малко, в сравнение с онези 10% в САЩ през 1996 г.

¹ Според инструкцията на Министерството на правосъдието, ако информация бъде поискана със заявление повече от два пъти, институцията е длъжна да я качи в Интернет страницата си, в секция „Често търсени документи“.

² Информация за проучването е достъпна на английски език тук: <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB216/index.htm>

³ Първоначалните резултати от проучването можете да намерите на адрес: http://www.aip-bg.org/pdf/results06_07.pdf

⁴ Подобна статистика съществува, тъй като данни за най-често търсената информация намираме в годишните доклади за състоянието на администрацията на Министъра на държавната администрация и административната реформа, <http://www.mdaar.government.bg/reports.php>

През месец април Софийски градски съд гледа дело по жалба на журналистката от в. „24 часа“ Алексения Димитрова. Жалбоподателката търси информация от Националната разузнавателна служба, като иска достъп до документи, създадени от Първоглавно управление на бившата Държавна сигурност и свързани с български агент, избягал в Лондон през 70-те години. Според твърденията на директора на Националната разузнавателна служба ген. Кирчо Киров, при тях такива документи не се съхраняват, а кадровото досие на агента е изпратено в МВР. В съдебното заседание обаче, журналистката представи документи по случая, връчени ѝ лично от ген. Киров, от които е явно, че всъщност разузнаването съхранява тази информация. Съдът отложи делото, като задължи НРС да вземе становище по представените доказателства.

Две дела за достъп до информация от БДЖ разглежда Софийски градски съд през месец април. Делата са образувани по жалби на гражданина В. Попов, който поискал от държавната компания да му представи документи, свързани със закупуване на вагони от фирма „Сименс“. Информацията е отказана, на основание конфиденциалност на договора, която включва дори техническите параметри на закупените вагони. Отвечниците твърдят още, че като търговско дружество, БДЖ изобщо не следва да предоставя информация по реда на ЗДОИ, тъй като не са задължен по закона субект. В съдебното заседание обаче е представен одитен доклад на Сметната палата, от който се вижда, че през миналата година, БДЖ е получило държавно финансиране в размер на 55 процента от общия бюджет на дружеството. Съдът отложи и двете дела, давайки възможност на БДЖ да докаже дали покупката е извършена с бюджетни или със собствени средства.

На 18 април Административният съд - гр. София, разглежда дело по жалба на неправителствената организация Център за независим живот. Организацията подаде жалба срещу отказа на Агенцията за социално подпомагане да предостави името на служителя, определен да съставя актовете за административни нарушения по Закона за интеграция на хората с увреждания. Според Агенцията, поисканата информация представлява защитени лични данни. Очаква се съда да се произнесе в законния едномесечен срок.

На 26 април 2007 г., във Велико Търново, Програма Достъп до Информация проведе

втора поред кръгла маса в рамките на проект „Увеличаване капацитета на неправителствените организации при търсене на обществена информация“, финансиран по програма PHARE 2004 - Развитие на гражданското общество. Участваха представители на 11 организации от региона, които заедно с екипа на ПДИ, обсъдиха проблемите при прилагането на ЗДОИ и мерките, които е необходимо да се предприемат, за да се подобри Законът за достъп до обществена информация.

Повече информация за проекта четете на адрес: <http://www.aip-bg.org/library/projects/phare.htm>

Конституционният съд в Чили за първи път се произнася за достъпа до информация

На 26 април Конституционният съд за първи път гледа дело, свързано със свободата на информацията. Това дело дава възможност на съда да изработи някои ключови принципи, формулирани в решението на Интерамериканския съд по делото *Клод Рейес и други срещу Чили*, което е първото решение на международен съд, признаващо правото на достъп до информация за основно човешко право. Отчасти в отговор на горното решение, правителството на президента Мишел Бакеле внесе ново законодателно предложение, с цел да се преразгледа режима за достъп до информация в Чили. Решението на Конституционния съд ще помогне да се изяснят стандартите, приложими при защита на интересите на третото лице, както и ограниченията на достъпа като цяло.

Китай прие Закон за свобода на информацията, който ще влезе в сила на 1 май 2008 г.

На 24 април 2007 г. Държавният съвет на Китай публикува Закон за свобода на информацията, който беше одобрен през януари. Законът дава на гражданите право на достъп до информация,

на стр. 16

съхранявана от правителствени агенции, административни организации и организации, които предоставят обществени услуги. Заявленията за достъп могат да бъдат писмени, устни или в електронна форма и на тях се отговаря в рамките на 15 работни дни. Всяка правителствена институция е задължена всяка година до 31 март да публикува годишен доклад за достъпа до информация. Законът е достъпен на адрес: www.foichina.blogspot.com

В Бразилия 45 неправителствени организации създадоха гражданско движение за свобода на информацията. Това съобщил неправителствената организация Article 19, която публикува доклад с резултатите от семинара „Достъп до информация - инструмент за социална промяна“, проведен на 30 март т.г. в Сан Паоло. Създателите на движението предложиха да се разясни важността на достъпа до информация като гражданско право, да се окаже натиск върху правителството, за да предостави информация, която още не е достъпна, да се планират обществени и частни инициативи относно достъпа до информация и свързаните области и да се организира кампания за закон за достъп до информацията на местно и национално ниво. Целта на тези мерки е да се постигне напредък в достъп до информация.

Проучване на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) прави преглед на пречките пред разследващите журналисти. Проучването е на Дейвид Банисар от Privacy International и се опира на информацията, предоставена от държавите-членки на ОССЕ. 80% от членките на ОССЕ имат действащо законодателство за свобода на информацията, в това число „стари демокрации“ като Великобритания, Швейцария и Германия, и „нови демокрации“ като Армения, Киргизстан и Азербейджан. Миклош Харацци, представител на ОССЕ, отговарящ за свободата на медиите, отбеляза, че в повечето страни през изминалите 10 години са приети добри закони, в които има баланс между правото на обществото да знае и необходимостта да бъдат защитавани други интереси чрез класифициране на информацията. За съжаление, този баланс е нарушен, когато става дума за всекидневната борба на журналистите с тайната. Проучването показва, че повечето правителства определят държавната тайна твърде широко и по този начин се укрива информация, която е важна за обществото. Пълният текст на проучването може да прочете на адрес: http://www.osce.org/documents/rfm/2007/05/24251_en.pdf

**Новините подбра
Ралица Кацарска**

Програма Достъп до Информация

София 1000,
бул. Васил Левски N 76, ет. 3, ап. 3
тел/факс. (+ 359 2) 988 5062, 986 7709, 981 9791
E-mail: office@aip-bg.org
www.aip-bg.org

Редакционен екип

Александър Кашъмов, Гергана Жулева, Дарина Палова, Диана Банчева, Катерина Коцева, Кирил Терзийски, Николай Марекоев, Ралица Кацарска, Фани Давидова
Оформление Николай Марекоев

*Ако желаете да подкрепите издването на информационния бюлетин,
може да направите това на нашите банкови сметки:
Булбанк АД - Клон Аксаков - банков код: 6217 6307 SWIFT код: BFTBBGSF
* сметка в ЛЕВА (BGN) IBAN: BG69 BFTB 7630 1022 5620 87
* сметка в Щатски долари (USD) IBAN: BG87 BFTB 7630 1122 5918 49
* сметка в Евро (EUR) IBAN: BG34 BFTB 7630 1422 5974 10
Вашата подкрепа ще бъде отбелязана в Интернет страницата на ПДИ!*

©Програма Достъп до Информация
Материалите в това издание са обект на авторско право.
При цитиране позоваването на източника е задължително.